

Jos minäkin nyt flippaan

Aloitin opettajaurani sijaisena syksyllä 2019, ja nyt viimeisen vuoden aikana iso osa työstäni on ollut monimuotoryhmien opetusta. Monimuotoinen opiskelu on hyvin laajasti käytetty käsite; eri koulutuksissa se voidaan käsittää muutamasta lähiopetuspäivästä kuukaudessa, lähes kokonaan verkossa toteutettavaan koulutukseen. Opetus on iltaisin ja opiskelijat ovat ympäri Suomea, osa jopa ulkomailla. Opetuksessa Lapin ammattikorkeakoulu käyttää Adobe Connectia. Opetusympäristö oli minulle alussa täysin uusi ja oppiminen tapahtui opettaessa. Sovellus sinällään ei ollut ongelma vaan etäopettamisen mallit. Siirtyminen etäopetukseen oli niin vauhdikas, että liikkeelle lähdin parin opettajakollegan kanssa käytyjen keskustelujen pohjalta. Vauhdikas liikkeellelähtö, pienoinen epävarmuus uudessa ympäristössä ja halu kehittyä saivat minut nappaamaan etäopetuksen oman opetukseni kehittämisen keskiöön. Opiskelin *Ohjaaminen erilaisissa oppimisympäristöissä* -täydennyskoulutuskokonaisuutta ja samaan aikaan myös palvelumuotoilun perusopintoja. Halusin hyödyntää näitä molempia opintoja oman opetukseni kehittämisessä.

PALVELUMUOTOILU OSANA KEHITTÄMISTEHTÄVÄÄ

Lähdin kehittämään oma opetustani Design Councilin Double Diamond -suunnittelu-mallilla. Siinä lähdetään liikkeelle ilmiön mahdollisimman laajalla hahmottamisella, kiteytetään ongelma, kehitetään ratkaisu ja toteutetaan se. (Design Council). Muotoilun hyödyntäminen opetuksen suunnittelussa ja oppimisen tukemisessa edellyttää opettajilta empatiakykyä ja sen pohtimista, millaisia tehtäviä ja ohjaamista kannattaa käyttää, jotta oppimiskokemukset ovat hyviä. Oppimisen muotoilu on opetus- ja oppimisaktiiviteettien jaksottamista, jakamista ja toteuttamista. Jaksotukset pitävät sisällään sisällöt, yhteistoiminnalliset työskentelytavat sekä sovellukset, joiden kanssa ne jaetaan sekä verkossa että kasvokkain. (Timonen, Mäkelä & Lukkarinen 2019, 92–93.)

Palvelumuotoilussa asiakas on kehittämisen keskiössä. Opetuksessa opiskelija on asiakas ja opettaja palveluntarjoaja. Lähdin kehittämistehtävässä liikkeelle tuntitehtävällä, jossa opiskelijat saivat antaa palautetta opinnoista. Tästä tuntitehtävästä kehittyi pitkä lista onnistumisia ja haasteita, jotka liittyvät monimuodon opintojen toteutukseen. Koska nyt oli kysymys minun opetukseni kehittämisestä, tiivistin listaa niin, että täsmennettyyn tai kehityshaasteeseen valikoituivat vain ne asiat, joihin

pystyin itse suoraan vaikuttamaan kehittämällä omia toimintamalleja, suunnittelua ja toteutusta. (Design Council.)

KEHITTÄMISHAASTE

- a. luentojen tauot lyhyitä ja huonosti sijoitettuja
- b. ei maratonluentoja, aiheen vaihto illan aikana
- c. tehtävät tulee liian myöhään suhteessa palautusaikaan
- d. etukäteismateriaalit eivät ole saatavilla ennen oppitunteja
- e. Moodlen organisointi, opettajat pitäisi kouluttaa käyttöön
- f. opettajien valmistautuminen luentoon, saatavissa ja löydettävissä olevat materiaalit
- g. opettajien motivaatio
- h. liian yksipuoliset menetelmät AC-tunneilla, voisi käyttää erilaisia menetelmiä
- i. ryhmätöistä huolimatta olisi hyvä, että kaikille tulisi kaikki mahdollinen tieto, miten tieto jaetaan ajallisesti tehokkaasti, kaikki kerätty tieto saataisiin kaikille
- j. oppimistehtävien palautteen saanti suppeaa ja kestää kauan
- k. palautteita ei tule palautetuista tehtävistä
- l. tehtävien anto hieman ympäröityä, voisi olla hieman suoraviivaisuutta ja selkeyttä
- m. ryhmätöiden tekeminen ja pitkät projektit
- n. ryhmien jäsenet eivät ole sitoutuneet ryhmiin
- o. vaikea aikatauluttaa

FLIPPED LEARNING

Ohjaaminen erilaisissa oppimisympäristöissä -täydennyskoulutukseen kuului Erkko Soinnun pitämä webinaari flipped learning -menetelmästä. (Sointu 2019). Webinaaria kuunnellessa ymmärsin, että flippaus voisi ratkaista lähes kaikki täsmennettyyn kehityssuunnitelmaan nostamani haasteet. Flippauksessa on lyhykäisyydessään kyse siitä, että opiskelija tutustuu ennen luentoja annettuun perusmateriaaliin itsenäisesti ja ohjausaika käytetään tiedon soveltamiseen (Toivola, Peura & Humaloja 2017, 20). Jo pelkästään tämä toimintamallin muutos helpottaa töissä olevien opiskelijoiden ajanhallintaa ja pitkistä luennoista päästäisiin eroon. Mielestäni materiaalien etukäteen jakaminen pitää sisällään myös tehtävät ja kurssin toteuttaminen vaatii Moodlen rakenteen entistä parempaa suunnittelua. Näillä ennakkoaatoksilla päätin kokeilla flippausta.

Kokeilin flippausta keväällä 2020 Kansainvälistymisen suunnittelu ja toteutus (5 opintopistettä) -opintojaksolla. Opetusryhmässä oli 40 opiskelijaa ja opetustunteja oli lukujärjestykseen merkitty yhdeksän iltana, yhteensä noin 20 tuntia. Ajallisesti tunnit jakaantuvat seitsemälle viikolle, joiden välissä oli itseopiskeluvaihe. Flipped learning antaa mahdollisuuden yksilölliseen kehittymiseen. Itseopiskeluvaiheessa opiskelijoille pitää tarjota paljon erilaista materiaalia, jotta opiskelijat voivat edetä omaan suuntaansa. Opiskelija voi itse valita itsenäisen opiskelutahtinsa ja

ohjaustilanteissa työskentelyä parannetaan laadukkaalla vuorovaikutuksella. Kään- teisessä oppimisessa oppilaan vapaus valita painotuksia ja oppimisen suuntaa voi johtaa siihen, että opettaja ei välttämättä pysty tiedollisesti tukemaan oppilasta ja silloin opettajasta tulee kanssaoppija. (Toivola ym. 2017, 44–47, 20.)

Flippauksen suunnittelussa tukeuduin Akseli Huhtasen suunnittelemiin malleihin. Hänen esittämänsä moduulirakenteet puhtaasti verkossa tapahtuvalle opetukselle ja hybridikurssille, jossa verkko-opetusta ja kasvokkain tapahtuvaa vuorovaikutusta sekoitetaan, ovat hyvin samankaltaisia. Verkkokurssitoteutuksena tämä vastaa reaali- aikaista verkkokurssia eli opetusta kuitenkin on. (Huhtanen 2019, 11–13.)

Käytin flippauksen perusalustana Moodlea. Suunnittelin Moodlen rakenteen ja kokosin sisällöt ennen kurssin alkua. Tässä suunnittelutyössä hyödynsin Lapin korkeakoulukonsernin eOppimispalveluita. Opetus toteutettiin Adobe Connectissa ja ryhmätyöt tehtiin Teamsissa.

MODUULIRAKENNE TOTEUTUSMALLINA

Huhtasen mallin mukaisesti jaoin kurssin kolmeen itsenäiseen sisältömoduuliin, jotka toteutettiin samalla rakenteella. Työskentelyssä yritin tukea yhteisöllistä oppi- mista Toivola ym. (2017) mukaisesti. Ennen kurssin aloittamista kokosin Moodleen moduuliotsikoilla perussisältöjä, artikkeleja, videoita ja kirjavihjeitä, joiden avulla opiskelijat voivat opiskella perussisällöt itsenäisesti. Jokaisessa moduulissa aloitimme opinnot kevyellä teorialla, jota lähestyttiin ongelmalähtöisesti. Esimerkiksi kohde- markkinoiniin liittyvässä moduulissa pohdimme, miksi Suomen sisällä voi olla vaikea popularisoida sellaisia perinneruokia kuten rössypottu, klimppisoppa tai kuivaliha- keitto. Tällä kulttuurieroihin puretuvalla ongelmallalla pääsimme käsiksi asiakaselä- mykseen ja siihen vaikuttaviin elementteihin, jotka pitää huomioida myös kansain- välistymisessä. (Toivola ym. 2017, 52–60.)

Moduuli eteni tästä ryhmätyöskentelyyn. Yhdeksän ryhmää työsti materiaalia moduulin sisältöaiheeseen ja teki siitä Moodleen dokumentin, josta pääsi linkkien kautta tiedon alkulähteille. Ryhmätyöskentelyä tehtiin lukujärjestykseen merkittyinä aikoina, jolloin myös ryhmätyöskentelyn ohjaaminen oli mahdollista. Ryhmät tekivät sisällöstään pari monivalintatehtävää, joista kokosin Moodle-tentin kurssin lop- puun. Tällä tarkastettiin se, että sisältöihin myös tutustuttiin. Moduulin lopussa ryh- mät opettivat oman sisältöalueensa tunnilla, ja minä nostin esiin näkökulmia muiden ryhmien keräämistä sisällöistä keskustelun aikaansaamiseksi. Jokainen ryhmä opetti kerran kurssin aikana. Loppupalautteessa opiskelijoiden esityksiä toivottiin enem- män, mutta sitä rajoitti käytössä ollut aika. Sisältöpaketteihin ja ennakoon kerättyyn materiaaliin opiskelijat tutustuivat itsenäisesti, kun se heidän aikatauluhihinsa sopi. (Toivola ym. 2017, 52–60.)

TIEDÄN NYT KANNATTAAKO FLIPATA

Flippaus sai opiskelijoilta pääsääntöisesti positiivista palautetta. Rytmityksen muutos niin, että ryhmätyöt tehtiin lukujärjestykseen merkittynä aikana, sai kiitosta ja ohjaus koettiin riittäväksi. Työskentelytapa otettiin vastaan mukavana vaihteluna ja mielenkiintoisena tapana oppia. Tehtävänantoihin toivottiin tarkennuksia niin, että niissä näkyisi, mitä vastauksia haetaan. Tentin kysymyksenasetteluista tuli huomautettavaa. Osa kaipasi luento-opetusta ja yhtenä ehdotuksena oli, että ryhmät olisivat nauhoitaneet keräämänsä tiedon, jotta aineistot olisi voinut kuunnella.

Alussa määrittelemäni kehityshaasteeseen flippaus vastasi hyvin. Moodlen rakenne ja kurssin sisällöt olivat valmiina ennen kurssin alkua. Aihealueisiin liittyvät ryhmätehtävät olivat melko suppeita ja ne oli mahdollista tehdä lukujärjestykseen merkittynä aikoina. Lukujärjestykseen merkityillä tunneilla oli lyhyt luento, ongelmalähtöinen aiheen motivointi ja ryhmätyöskentelyä, jonka ryhmät saivat rytmittää itse. Kaikki työstetty tieto kerättiin Moodlen kansioihin ja minä kommentoin ne heti, sillä jo kurssin rytmitys vaati sen. Laadin palautteen niin, että se aukaisi aihetta ja tarvittaessa lisäksi sisältöjä aukaisevia linkkejä.

Koska ryhmätyöskentely tapahtui tunneilla, olivat opiskelijat jo varanneet ajan kalentereistaan eikä lisäsäätöjä tarvinnut. Ryhmätyöskentelyn ongelmat liittyivät usein ajanhallintaan. Ryhmäohjauksessa pystyin helpommin pitämään kaikki työskentelyssä mukana ja pystyin myös vaikuttamaan ryhmätyöskentelyn käytäntöihin. Tehtävänannoista olen joutunut keskustelemaan aiemminkin. Hämmennystä ei herätä itse tehtävänanto vaan se, että opettajan vaatimuksia ei tunnisteta.

Palvelumuotoilun ja double diamodin hyödyntäminen sujui hyvin ja sen ansiosta tämän kehittämistehtävän idea pysyi hyvin mielessä. Lähtökohtahan oli opiskelijapalaute, ei kehittäminen kehittämisen riemusta.

Omasta mielestäni flippaus oli hyvä kokemus. Näin pitkälle rakennettu kurssi aiheutti välillä paineita siitä, että rakenteen sai myös toteutettua. Ehkä näin selkeitä suunnitelmia tulee tehtyä harvemmin sen vuoksi, että suunnitelma aiheuttaa odotuksia ja niiden pettäminen negatiivista palautetta. Tein suunnittelun ja rakenteen kanssa niin paljon töitä, että kurssin aikana tuli olo, ettei minulla ollut oikein mitään hommaa.

Työskentely etäopetusympäristöissä lisääntyy varmasti. Esimerkiksi Lapin ammattikorkeakoulussa kokeillaan nyt muutamissa koulutuksissa yhden hakukohteen käyttöä. Tämä tarkoittaa sitä, että hakijan ei tarvitse vielä hakuvaiheessa päättää, miten opintonsa suorittaa. Hän hakeutuu yhteen koulutukseen ja opinnoissa voi valita osallistuuko esimerkiksi päiväopiskeluun tai tekeekö opintoja mieluummin verkon välityksellä. Vaihtoehtoina ovat lähiopetus, etäopetus tai hybriditoteutus. Viimeistellesäni tehtävääni elämme korona-aikaa ja kaikki opetus on nyt verkossa. Nämä kaksi asiaa vauhdittavat etäopetuksen yleistymistä. Koronan aiheuttama pakotettu etäopetus antaa mahdollisuuden testailla uusia juttuja, sillä vauhdikas verkkoon siirtyminen toimii hyvänä anteeksipyyntönä, jos sattuu, ettei kaikki suju ihan suunnitelmien mukaan.

LÄHTEET

- Ahlsten, E., Kajander, T. & Kosenius, A.-K. 2016. Opetuksen kääntämisen mahdollisuudet. Teaching in Life Sciences: Current practices and development. Haettu kevät 2020 osoitteesta https://blogs.helsinki.fi/teaching-in-life-sciences/files/2016/07/Opetuksen_kaantamisen_mahdollisuudet_52-60.pdf.
- Design Council: What is the framework for innovation? Design Council's evolved Double Diamond. Haettu 29.4.2020 osoitteesta <https://www.designcouncil.org.uk/news-opinion/what-framework-innovation-design-councils-evolved-double-diamond>.
- Huhtanen, A. 2019. Verkko-oppimisen muotoilukirja. Käytännön työkaluja laadukkaaseen verkko-oppimiseen muotoiluun. Haettu osoitteesta <https://fitech.io/app/uploads/2019/09/Verkko-oppimisen-muotoilukirja-v-1.4.1-web.pdf>.
- Koivisto, M. 2007. Mitä on palvelumuotoilu? Muotoilun hyödyntäminen palvelujen suunnittelussa. Haettu osoitteesta http://www.kulmat.fi/images/tiedostot/Artikkelit/Lopputyo_TaM_MikkoKoivisto_2007.pdf.
- Kokko, A. 2018. Miksi ope ei flippaa? Käänteisen opetuksen ja oppimisen haasteita. Pro gradu -tutkielma. Haettu kevät 2020 osoitteesta https://www.utupub.fi/bitstream/handle/10024/146457/Kokko_Anu_opinnayte.pdf?sequence=1&isAllowed=y.
- Sointu, E. 2019. Flipped learning -webinaari osoitteessa <https://www.youtube.com/watch?v=wjs6aXHOTcI&feature=youtu.be>.
- Timonen, P., Mäkelä, H. & Lukkarinen, S. (toim.) 2019. Kampuksella digittää. Poimintoja verkko-oppimisen kehittämisestä. Humanistinen ammattikorkeakoulu julkaisuja, 80. Haettu osoitteesta: <https://www.humak.fi/julkaisut/kampuksella-digittaa-poimintoja-verkko-oppimisen-kehittamisesta/>.
- Toivola, M., Peura, P. & Humaloja, M. 2017. Flipped Learning. Käänteinen oppiminen. Helsinki: Edita.